

Havfuglerejser Jordan rundt og fra Holland til Spitsbergen

LINDHARD HANSEN

(With an English summary: Seabird transects around the World and from Holland to Spitsbergen)

INDLEDNING

Fra 27. juni til 13. september 1977 rejste jeg Jordan rundt for at fortsætte mine iagttagelser af havfugle (se Harris & Hansen 1974). Rejsen foregik med passagerskibet *Australis*, et skib på 35.000 tons, som sejlede med en gennemsnitshastighed af ca. 38 km/t. Både farten og skibets størrelse var medvirkende til at vanskeliggøre iagttagelsesforholdene. Det var meget vanskeligt at finde et egnet sted, for der var overalt noget, der spærrede for udsynet, når man samtidig skulle tage hensyn til solens stilling, vindens retning og meget andet. Så jeg måtte ofte tage til takke med en udsynsvinkel på under 100°. Der var megen forstyrrelse fra medpassagerer og arbejdende mandskab; faste spisetider skulle overholdes, og ret ofte var der sikkerhedsforanstaltninger, man ikke kunne se bort fra. Bortset fra én dag jeg var syg og én dag, hvor vejret var helt umuligt, lykkedes det mig at observere gen-

nemsnitligt 8 timer hver dag, og det til trods for at dagene syd for Stenbukkens vendekreds var korte.

Rejseruten var Rotterdam (Holland), Southampton (England), Las Palmas (Gran Canaria), Capetown (Sydafrika), Fremantle (Australien), Melbourne (Australien), Sydney (Australien). Her var der 18 dages ophold, før det gik videre til Auckland (New Zealand), Papeete (Tahiti), Balboa (Panama), Port Everglades (Florida) og over Newfoundland-bankerne og syd om England tilbage til Rotterdam (fig. 1). Datolinien passeredes fra W mod E, så vi fik to datoer 19. august, der er benævnt 19. aug. og 19. aug. A.

Vi havde 52 dage, men flere nætter i søen, og ialt sejlede vi ca. 49.200 km, hvoraf jeg var på udkig 15.096 km.

Jeg så ialt 11.374 havfugle, d.v.s. 75 fugle pr. 100 km, men tætheden varierede meget fra dag til dag, nemlig fra 0 til 2.267 på én dag, ja, faktisk mere, for jeg oplevede at være på ud-

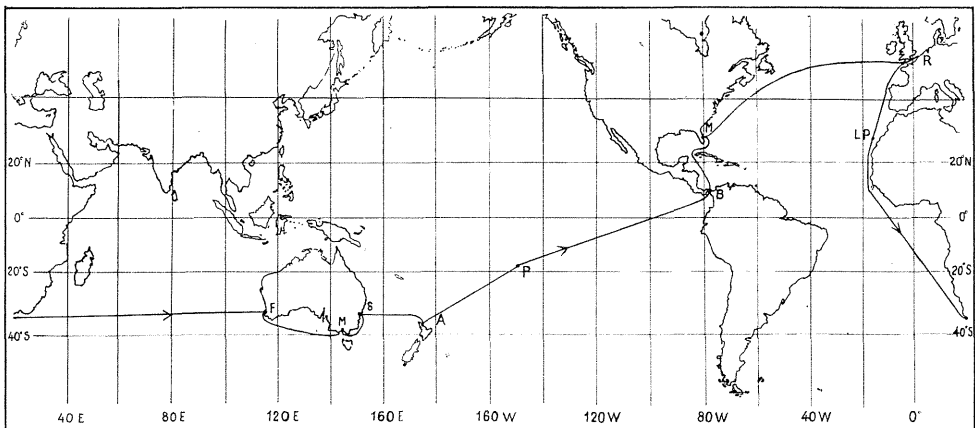

Fig. 1. Kort over rejseruten. Bogstaverne angiver de havne, der besøgte, se tekst ovenfor.
Map of the route. The letters indicate the harbours visited, see text above.

kig i 4½ dage og se én fugl. De her omtalte fugle er alle set i rum sø. Fugle, der sås i havn eller under ind- og udsejling, indgår ikke i beregningerne, men de er i nogen grad taget med i omtalen af de enkelte arter.

Fra 17. til 30. juni 1978 foretoges en supplerende rejse fra Holland over Nordsøen, langs Norges kyst til Nordkap, videre forbi Bjørnø, langs Spitsbergens vestkyst til Magdalene-fjord og videre ud i pakisen til 81°N. Under tilbagereisen anløb vi Longyearbyen og fire pladser i Norge (fig. 2).

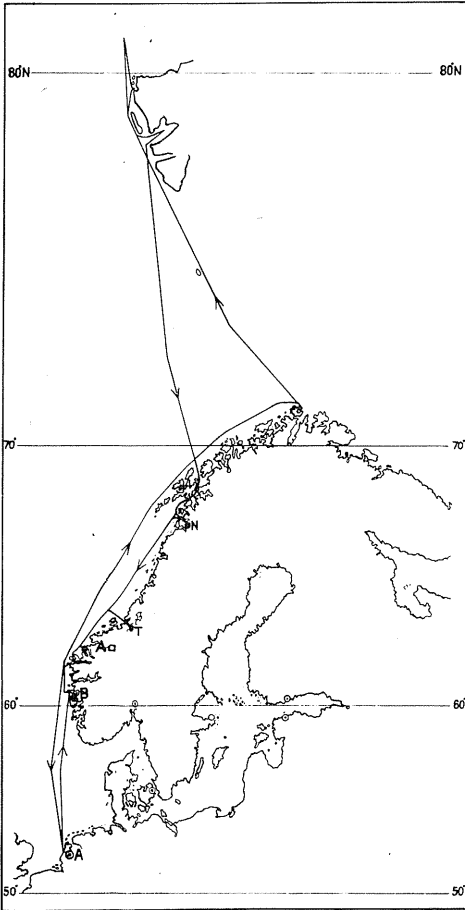

Fig. 2. Rejsen fra Holland til Spitsbergen.
The journey from Holland to Spitsbergen.

Rejsen foregik med passagerskibet *Britannia*, et skib på 18.000 tons, som sejlede med en gennemsnitsfart af ca. 33 km/t. Vi sejlede ca. 10.000 km, men jeg talte kun havfugle på ca. 2.300 km til trods for, at vi i den nordlige del havde uafbrudt dagslys i 212 timer. I perioder

måtte iagttagelserne afbrydes p.g.a. tåge. Når vi sejlede indenskærs, talte jeg ikke, og langs Spitsbergens kyst var fuglelivet præget af fugle-fjældenes nærhed, så jeg fandt det uhen-sigtsmæssigt at tælle der.

Tabel 1 viser skibets position hver dags middag lokal tid. Desuden hvor mange km jeg var på udvig, hvor mange havfugle der blev set og hvor mange havfugle pr. 100 km den pågældende dag.

I artslisten nedenfor er hver art omtalt, hvor, hvornår og hvor mange. I mange tilfælde har jeg dog undladt at nævne positionen, da den skønnes tilstrækkelig tydeligt angivet ved hjælp af datoen i tabel 1.

ARTSFORTEGNELSE

Vandrealbatros *Diomedea exulans* (Wandering Albatross)

W for Afrika sås ved 17°S, 01°E den 7. juli 1 og 9. juli 6. Fra Capetown til Fremantle sås den 11. juli 6, 12. juli 3, 13. juli 8, 14. juli 5, 15. juli 2, 16. juli 2, 17. juli 2, 18. juli 3, 19. juli 1 og 20. juli 4. Fra Fremantle til Sydney den 22. juli 7, 23. juli 1, 24. juli 2, og 26. juli 5. Fra Sydney til Auckland den 15. aug. 2, 16. aug. 9 og 17. aug. 1. Den 19. aug. A 1 ved 25°S, 161°W. De fleste fulgte skibet i større eller mindre afstand over lange strækninger og sandsynligvis ofte mere end én dag. Det er let at iagttage dem, men alligevel så jeg ingen, som kunne bestemmes som Kongealbatros *Diomedea epomophora*.

Der findes flere næsten lige store albatrosser med hvid krop og næsten sort vingever-side, og disse skal man have under gunstige forhold for at artsbestemme dem. Her nævnes først de sikkert bestemte, alle ad., og derefter dem der ikke har kunnet bestemmes til art.

Sortbrynet Albatros *Diomedea melanophrys* (Black-browed Albatross)

35°S, 22°E 11. juli 3, 18. juli 1, 19. juli 3, 20. juli 1, 23. juli 5, 24. juli 6, 26. juli 5, 16. aug. 5 og 18. aug. 5, sidste ved 34°S, 179°E.

Gulnæset Albatros *Diomedea chlororhynchos* (Yellow-nosed Albatross)

35°S, 35°E 12. juli 1, 13. juli 1, 19. juli 1, 20. juli 1, 22. juli 3, 26. juli 2 og 16. aug. 1 34°S, 166°E.

Tabel 1. Middagspositioner, observationsstrækninger og antal havfugle iagttaget.
Itinerary, observation stretches, and number of seabirds observed.

Dato Date	Middagsposition Noon position	Km. obs. Kms. obs.	Havfugle Seabirds	Havfugle/100 km. Seabirds/100 kms.	Dato Date	Middagsposition Noon position	Km. obs. Kms. obs.	Havfugle Seabirds	Havfugle/100 km. Seabirds/100 kms.
27 jun	Southampton				24 aug	10°36'S, 128°10'W	316	10	3
28 jun	46°35'N, 07°00'W	350	33	9	25 aug	08°09'S, 120°52'W	322	189	59
29 jun	39°05'N, 11°17'W	304	14	5	26 aug	05°36'S, 113°28'W	304	21	7
30 jun	31°00'N, 14°18'W	418	80	19	27 aug	02°57'S, 106°11'W	304	2	1
01 jul	26°14'N, 15°50'W	284	104	37	28 aug	00°19'S, 98°39'W	304	104	34
02 jul	17°54'N, 17°43'W	338	34	10	29 aug	02°20'N, 91°38'W	304	246	55
03 jul	09°36'N, 16°54'W	310	0	0	30 aug	05°30'N, 83°45'W	198	163	82
04 jul	02°58'N, 12°04'W	322	1	0	31 aug	Balboa			
05 jul	03°07'S, 07°21'W	284	0	0	01 sep	Colon	100	9	9
06 jul	09°54'S, 03°01'W	266	0	0	02 sep	15°35'N, 80°48'W	388	179	47
07 jul	16°03'S, 01°39'E	304	49	16	03 sep	21°58'N, 85°06'W	394	30	8
08 jul	22°53'S, 07°29'E	296	20	7	04 sep	Port Everglades			
09 jul	29°23'S, 13°27'E	284	498	175	05 sep	30°37'N, 75°19'W	338	53	16
10 jul	Capetown				06 sep	35°25'N, 68°31'W	322	17	5
11 jul	35°35'S, 23°51'E	290	246	85	07 sep	39°52'N, 60°15'W	322	139	43
12 jul	35°19'S, 33°25'E	272	173	64	08 sep	44°15'N, 50°18'W	344	2267	659
13 jul	35°28'S, 43°13'E	272	629	231	09 sep	47°19'N, 39°35'W	304	1929	635
14 jul	35°30'S, 53°11'E	278	552	199	10 sep	49°22'N, 27°56'W	38	127	334
15 jul	35°22'S, 63°00'E	278	380	137	11 sep	49°58'N, 15°35'W	388	54	14
16 jul	35°25'S, 73°26'E	272	467	172	12 sep	50°23'N, 02°50'W	310	109	35
17 jul	35°33'S, 83°15'E	272	182	67	13 sep	Rotterdam			
18 jul	35°16'S, 92°53'E	284	31	11	17 jun	Amsterdam			
19 jul	34°23'S, 102°41'E	266	207	78	18 jun	56°45'N, 04°10'E	281	334	119
20 jul	32°42'S, 111°04'E	272	140	51	19 jun	Bergen	66	98	148
21 jul	Fremantle				20 jun	65°45'N, 08°50'E	338	1089	322
22 jul	35°34'S, 118°01'E	272	751	276	21 jun	71°20'N, 23°19'E	256	9640	3766
23 jul	37°21'S, 128°15'E	266	144	54	22 jun	73°04'N, 20°26'E	264	1868	708
24 jul	38°36'S, 137°59'E	272	364	134	23 jun	Magdalenefjord	50	881	1762*
25 jul	Melbourne				24 jun	Longyearbyen	132	1017	770
26 jul	38°36'S, 148°29'E	266	267	100	25 jun	72°14'N, 14°05'E	308	3091	1004
27 jul	Sydney				26 jun	Narvik	0		
15 aug	34°06'S, 159°05'E	38	24	63	27 jun	63°50'N, 09°20'E	191	65	34
16 aug	34°21'S, 168°22'E	304	53	17	28 jun	Geiranger	0		
17 aug	Auckland				29 jun	Olden	42	10	24
18 aug	34°37'S, 178°44'W	304	72	25	30 jun	56°48'N, 03°30'E	330	598	181
19 aug	30°26'S, 170°49'W	284	10	4	01 jul	Amsterdam			
19 augA	26°00'S, 162°40'W	304	9	3					
20 aug	21°20'S, 154°52'W	310	9	3					
21 aug	Papeete								
22 aug	15°13'S, 143°50'W	322	171	53					
23 aug	12°56'S, 135°49'W	338	12	4					

* Iagttagelser 23. juni foretoges mellem 80 og 81°N.
Observations on 23 June were made between 80 and 81°N.

Gråhovedet Albatros *Diomedea chrysostoma*
(Grey-headed Albatross)

34°S, 104°E 19. juli 1, 20. juli 1, og 23. juli 1
 37°S, 128°E.

Sky Albatros *Diomedea cauta* (Shy Albatross)

26. juli 1 ved 38°S, 148°E.

Ubestemte *Diomedea*-albatrosser: 8. juli 3, 9.
 juli 52, 11. juli 59, 12. juli 9, 13. juli 21, 14. juli
 4, 15. juli 9, 16. juli 6, 17. juli 12, 18. juli 4, 19.

juli 10, 20. juli 9, 22. juli 24, 23. juli 18, 24. juli 16, 26. juli 16, 15. aug. 10, 16. aug. 10, og 18. aug. 5.

Mørk Sodalbatros *Phoebetria fusca* (**Sooty Albatross**)

35°S, 43°E 13. juli 4, 14. juli 5, 16. juli 7, 17. juli 8, 18. juli 2, 19. juli 3, 20. juli 5, 22. juli 16, 23. juli 2 og 24. juli 3 38°S, 140°E.

Lys Sodalbatros *Phoebetria palpebrata* (**Light-mantled Sooty Albatross**)

19. juli 1 ved 34°S, 103°E.

Kæmpestormfugl *Macronectes giganteus* (**Giant Petrel**)

11. juli 4 og 12. juli 2 S for Afrika. S for Australien sås 20.-26. juli ialt 22, 15. aug. 1 nær Sydney og 18. aug. 1 E for New Zealand.

Mallebuk *Fulmarus glacialis* (**Fulmar**)

45°N, 49°W 8. sept. 22, 11. sept. 1 og 12. sept. 1 50°N, 02°W.

Mellem Holland og Spitsbergen 18.-30. juni 1978 var det den absolut dominerende art, 11.519 blev talt. Langs Spitsbergens kyst talttes ikke. Meget ujævnt fordelt — flest hvor der var fiskeri igang. Fulgte ikke skibet, men kom hen til det og krydsede nogle gange over kølvandet. Ved Spitsbergen noget mere tilbøjelig til at følge skibet. I Nordsøen sås enkelte lidt mørkere fugle, men langs Norges kyst S for 67°N sås kun helt lyse fugle. Derefter tiltog antallet af mørke fugle, og ved Spitsbergen sås slet ingen med renhvid krop og hoved.

Kapdue *Daption capensis* (**Cape Pigeon**)

Denne art følger ofte skibe, flyver rundt om, forsvinder og kommer igen, så det er vanskeligt at få tal på dem. Tallene her er minima. Første sås S for Afrika 35°S, 22°E 11. juli 4, 12. juli 23, 13. juli 1, 14. juli 4, 18. juli 4, 19. juli 10, 20. juli 5, 21. juli 2, 23. juli 2, 24. juli 7, 26. juli 3, 15. aug. 2, 16. aug. 11, 18. aug. 5, 19. aug. 1 og sidst 19. aug. A 4 ved 25°S, 161°W.

Skomager *Procellaria aequinoctialis* (**White-chinned Petrel**)

Nær Sydafrika mellem 28°S, 13°E og 35°S, 32°E sås 9.-12. juli 9.

Kuhls Skråpe *Calonectris diomedea* (**Cory's Shearwater**)

I den østlige del af Atlanten sås fra 46°N, 07°W den 28. juni 26, 29. juni 14, 30. juni 64,

1. juli 30 og 2. juli 19 ved 21°N, 17°W. Den 2. juli sås fra kl. 20 til 20,45 14 som alle fløj parvis mod W. I den nordvestlige Atlant sås fra 40°N, 60°W den 7. sept. 7, 8. sept. 50, 9. sept. 967, 10. sept. 5 og 11. sept. 17 50°N, 14°W.

Gulfodet Skråpe *Puffins creatopus* (**Pink-footed Shearwater**)

26. aug. 2 ved 05°S, 113°W og 29. aug. 3 ved 02°N, 91°W.

Storskråpe *Puffinus gravis* (**Great Shearwater**)

Langs Europas og Afrikas vestkyst sås ingen i perioden 28. juni-10. juli. SE og E for New Foundland sås mange; første set ved 44°N, 49°W den 8. sept.; denne dag sås 907, 9. sept. 648, 10. sept. 79 og 11. sept. 9, sidste set ved 50°N, 15°W.

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus* (**Manx Shearwater**)

Kun set syd for Irland, 11. sept. 18 set mellem 50°N, 17°W og 50°N, 13°W.

Lille Skråpe *Puffinus assimilis* (**Little Shearwater**)

S for Australien sås 22. juli 233 og 23. juli 4. Ved indsejlingen til Auckland sås 17. aug. ca. 60 og 18. aug. 10. N for Christobal sås 1. sept. 8. S for New Foundland sås 7. sept. 94 og 8. sept. 6.

Flagreskråpe *Puffinus gavia* (**Fluttering Shearwater**)

Fra kysten nær Sydney sås 13. aug. ca. 20.

Grårygget Skråpe *Puffinus bulleri* (**Grey-backed Shearwater**)

22. aug. 2 ved 16°S, 145°W.

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus* (**Sooty Shearwater**)

Mellem 45°N, 48°W og 48°N, 37°W sås 8. og 9. sept. ialt 17. Det er muligt, men ikke særlig sandsynligt, at der har været enkelte ubestemte mellem Sydafrika og New Zealand.

Gråbrun Skråpe *Adamastor cinereus* (**Brown Petrel**)

23. juli 1 ved 38°S, 130°E, 24. juli 1 38°S, 138°E og 18. aug. 1 34°S, 179°E.

Bulwers Skråpe *Bulweria bulwerii* (**Bulwer's Petrel**)

Nær Kanariske Øer sås 30. juni 4 og 1. juli 2.

Langvinget Skråpe *Pterodroma macroptera*
(Great-winged Petrel)

Den første sås S for Afrika ved 35°S, 26°E den 11. juli, og derefter sås dagligt fra 1 til 73, ialt 201 fugle, til vi 21. juli nåede Fremantle. 22.-24. juli sås 422 S for Australien. Fra Sydney til Auckland sås 15. aug. 8 og 16. aug. 13. E for New Zealand sås 18. aug. 4, 19. aug. A 1 ved 26°S, 163°W.

Hvidhovedet Skråpe *Pterodroma lessoni*
(White-headed Petrel)

Ved 35°S, 35°E den 12. juli 2, 14. juli 1, 17. juli 6, 18. juli 14, 19. juli 22, 20. juli 3. Særlig mange NE for New Amsterdam - Sct. Paul. S for Australien 23. juli 1 og 24. juli 1. E for New Zealand 18. aug. 3 og 19. aug. A 2 25°S, 160°W.

Schlegels Skråpe *Pterodroma incerta*
(Schlegel's Petrel)

Første sås ved 17°S, 02°E 7. juli 4, 8. juli 11, 9. juli 31, men denne dag sås tillige 15 som var enten denne art eller Madeiraskråpe *P. mollis*. Efter Capetown sås kun 11. juli 3, sidste ved 35°S, 23°E.

Madeiraskråpe *Pterodroma mollis* (Soft-plumaged Petrel)

Sandsynligvis enkelte 9. juli N for Capetown. Mellem Sydafrika og Australien sås 11. juli 99, 12. juli 83, 13. juli 242, 14. juli 378, 15. juli 261, 16. juli 223, 17. juli 90, 19. juli 51 og 20. juli 20. Alle sås meget spredt, aldrig i flokke. S for Australien sås 22. juli 1 og sidst 24. juli 1 ved 38°S, 139°E.

Våbenskråpe *Pterodroma heraldica* (Herald Petrel)

23. aug. 4 ved 13°S, 138°W, 24. aug. 1 ved 11°S, 130°W.

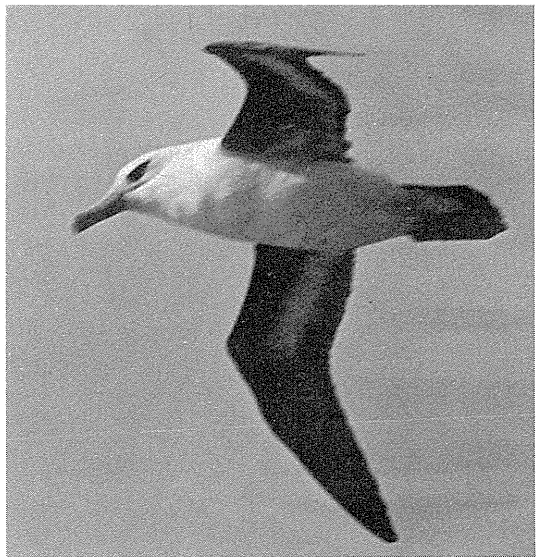
Cooks Skråpe *Pterodroma cookii*
(Cook's Petrel)

Stejnegers Skråpe *Pterodroma longirostris*
(Stejneger's Petrel)

I de fleste tilfælde var det ikke muligt at skelne de to arter. Første sås 10°S, 127°W 24. aug. 6, 25. aug. 21 og 26. aug. 5 sidste 04°S, 111°W.

Hawaiiskråpe *Pterodroma phaeopygia*
(Hawaiian Petrel)

28. aug. 1 01°N, 97°W, 29. aug. 8 04°N, 90°W.

Sortbrynet Albatros *Diomedea melanophris*.
Foto: forf.

Regnskråpe *Pterodroma inexpecta* (Peale's Petrel)

19. aug. A 1 ved 27°S, 164°W.

Under hele rejsen blev noteret 67 ubestemte havfugle, og langt de fleste af disse var skråper.

Stormsvaler

Der findes syv arter stormsvaler, som er næsten ensfarvet brunlig sorte med en større eller mindre hvid plet på bagryggen, og dertil kommer i den østlige del af Stillehavet fem arter i samme farve, men uden hvid plet. I nogle tilfælde kunne man skelne mellem de to grupper, men virkelig artsbestemme disse stormsvaler måtte jeg opgive under de vanskelige iagttagelsesforhold. Jeg har givetvis overset mange mørke stormsvaler, men alligevel er det påfaldende store strækninger, hvor jeg slet ingen har set. W for Afrika sås ved 33°N, 13°W 30. juni 7, 1. juli 72, 2. juli 13 og 4. juli 1 ved 04°N, 13°W. E i Stillehavet sås fra 03°S, 107°W 27. aug. 2, 28. aug. 101, 29. aug. 28 og 30. aug. 3 05°N, 85°W. I Caribiske Hav sås 2. sept. 3 14°N, 81°W. SE for New Foundland sås fra 39°N, 61°W 7. sept. 34, 8. sept. 1255 og 9. sept. 271, sidste ved 48°N, 38°W.

Fregatstormsvaler *Pelagodroma marina* (White-faced Storm Petrel)

Første sås 16°S, 02°E 7. juli, denne dag sås 44, 8. juli 3, 9. juli 378 (Capetown), 11. juli 46, 12. juli 45, 13. juli 341, 14. juli 111, 15. juli 98, 16. juli 220, 17. juli 54, 19. juli 29, 20. juli 42 (Fre-

mantle), 22. juli 126, 23. juli 58, 24. juli 282 (Melbourne), 26. juli 207 (Sydney), 16. aug. 3 (Auckland), 18. aug. 5, 19. aug. 5 og sidst 19. aug. A 2 ved 27°S, 163°W.

Hvidhalet Tropikfugl *Phaeton lepturus* (**Tropic Bird**)

Af denne art sås 6. sept. 2 ved 36°N, 67°W og 7. sept. 2 ved 40°N, 59°W.

Ubestemte tropikfugle

20. aug. 3, 23. aug. 2, 24. aug. 3, 25. aug. 2 og 3. sept. 3.

Australsk Pelikan *Pelecanus conspicillatus* (**Australian Pelican**)

21. juli ca. 25 Fremantle, 25. juli 1 Melbourne.

Brun Pelikan *Pelecanus occidentalis* (**Brown Pelican**)

31. aug. ca. 50 Balboa, 4. sept. ca. 100 Miami.

Sule *Sula bassana* (**Gannet**)

28. juni 6, 11. sept. 2, 12. sept. 72, af disse var 48 ad., 5 juv.

Ud for Jylland og Norge sås 12 i juni 1978; 22. juni 1 ved ca. 75°N, 17°E og ca. en time senere 2, som altså var omtrent midt imellem Bjørneø og Spitsbergens sydspids. Den 25. juni sås atter 1 på ca. 72°N, 14°E. Løvenskiold (1964) har en meddelelse om en iagttagelse ved Spitsbergen fra 1671 og en 30 miles fra Bjørneø fra 1932, men han har aldrig selv set Suler så langt mod nord som ved Bjørneø.

Kapsule *Sula capensis* (**Cape Gannet**)

9. juli 15, 10. juli ca. 25 ved Kap Det Gode Håb, 11. juli 7. Alle ad.

Australsule *Sula serrator* (**Australian Gannet**)

21. juli 1 Fremantle, 17. aug. 4 Auckland. Alle ad.

Rødfodet Sule *Sula sula* (**Red-footed Booby**)

Blåmasket Sule *Sula dactylatra* (**Blue-faced Booby**)

Begge arter sikkert bestemt. 01°N, 93°W 29. aug. 197, 30. aug. 6 og 2. sept. 2 ved 15°N, 80°W.

Brun Sule *Sula leucogaster* (**Brown Booby**)

21. aug. 3 Tahiti, 31. aug. ca. 10 Balboa, 4. sept. 5 Miami.

Amerikansk Fregatfugl *Fregata magnificens* (**Magnificent Frigate-Bird**)

30. aug. 1 ♂ 05°N, 83°W, 31. aug. ca. 100 Balboa rhed, som formentlig var denne art.

Stor Fregatfugl *Fregata minor* (**Great Frigate-Bird**)

Ved 21°S, 155°W sås 20. aug. 6, som formentlig var denne art, og 21. aug. sås enkelte ved Tahiti.

Skarv *Phalacrocorax carbo* (**Cormorant**)

12. sept. 14 S for England. Iøvrigt sås ingen over havet, men ved Sydafrika og Australiens kyster sås mange skarver af flere arter.

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* (**Shag**)

21. juni 1978 1 ud for Tromsø.

Wilson's Svømmesneppe *Phalaropus tricolor* (**Wilson's Phalarope**)

5. sept. 1 ved 31°N, 74°W og 6. sept. 1 ved 34°N, 70°W.

1 ubestemt svømmesneppe sås 8. sept. ved 44°N, 50°W.

Storkjove *Stercorarius skua* (**Great Skua**)

9. juli 1, 11. juli 1, 21. juli 7, 22. juli 1, 26. juli 3, 17. aug. 1, 7. sept. 1, 8. sept. 13 og 12. sept. 16.

20. juni 1978 1, 21. juni 4, 30. juni 2 og 23. juni sås 1 på ca. 77°N. Løvenskiold (1964) kender kun 11 iagttagelser fra Bjørneø - Spitsbergen.

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus* (**Pomarine Skua**)

8. sept. 2 og 9. sept. 1.

22. juni 1978 7 og 25. juni 2, alle i farvandet omkring Bjørneø.

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus* (**Long-tailed Skua**)

9. sept. 3 og 10. sept. 2.

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus* (**Arctic Skua**)

2. juli 2, 28. aug. 1, 29. aug. 2, 7. sept. 1, 8. sept. 4, 9. sept. 4 og 11. sept. 1.

20. juni 1978 2, 21. juni 5, 22. juni 4, 23. juni 1 og 27. juni 1.

Ubestemte kjover *Stercorarius sp.*

30. juni 1, 16. juli 2, 8. sept. 3, 9. sept. 16, 11. sept. 2 og 12. sept. 1. 25. juni 1978 7 og 27. juni 1.

Svartbag *Larus marinus* (Great Black-backed Gull)

Bestemtes med sikkerhed kun 2 gange ved Norges kyst med land i sigte.

Sildemåge *Larus fuscus* (Lesser Black-backed Gull)

Ud for Jyllands og Norges vestkyster sås ialt 64 indtil 500 km fra nærmeste land. Når land var i sigte, taltes denne art ikke. Der sås kun én i ungfugledragt. 23. juni 1978 sås 1 ad. i Magdalenefjord. Den var ikke ankommet følgende vort skib, men den fulgte os til ca. 80°N. Dette er formentlig den nordligste iagttagelse af en Sildemåge. Løvenskiold (1964) har kun én iagttagelse af en Sildemåge, som fulgte et skib fra Norge til 75°N.

Sølvmåge *Larus argentatus* (Herring Gull)

28. juni 1 ved 48°N, 06°W. Europæiske måger blev ikke noteret nær land.

Ud for Jylland og Norge sås i juni 1978 6 indtil 400 km fra nærmeste land. Når land var i sigte, taltes denne art ikke.

Gulbenet Sølvmåge *Larus argentatus cachinnans* (Yellow-legged Herring Gull)

30. juni 3 ved 28°N, 14°W.

Dominikanermåge *Larus dominicanus* (Southern Black-backed Gull)

10. juli ca. 50 Capetown, 17. aug. ca. 500 Auckland. Ingen ved Australien.

Gråmåge *Larus hyperboreus* (Glaucous Gull)

Mellem Norge og Spitsbergen sås 67. Fra 80° til 81°N sås 5. Ved Spitsbergen taltes arten ikke.

Hættemåge *Larus ridibundus* (Black-headed Gull)

27. juni 1978 sås 2 ad. på ca. 67°N, 13°E ca. 30 km fra nærmeste land.

Hvidhovedet Lattermåge *Larus novaehollandiae* (Silver Gull)

26. juli 2 ved 39°S, 148°E. Ved Sydafrika, Australiens kyster og Auckland sås mange.

Aztekermåge *Larus atricilla* (Laughing Gull)

31. aug. ca. 200 Balboa, 1. sept. 12 mod S langs Panama-kanalen, 4. sept. ca. 30 Miami.

Ubestemte måger, muligvis denne art: 3. sept. 1 ved 20°N, 84°W og 5. sept. 11 31°N, 74°W.

Pacifikmåge *Gabianus pacificus* (Pacific Gull)

25. juli 1 Melbourne.

Svalehalemåge *Creagus furcatus* (Swallow-tailed Gull)

29. aug. 3 02°N, 93°W.

Ride *Rissa tridactyla* (Kittiwake)

8. sept. 3 ved 44°N, 50°W, 12. sept. mange S for England.

Mellem Holland og Spitsbergen taltes 18.-30. juni 1978 ialt 3.206. I Nordsøen sås kun få, ved Bjørneø den 22. juni, da vi passerede i en afstand af ca. 100 km, mange, men 25. juni, da vi passerede i en afstand af ca. 500 km, ret få, hvorimod der senere samme dag på vej mod Norge sås mange. Enkelte i drivisen til 81°N.

Terner

De fleste terner er meget vanskelige at artsbestemme til søs, da de i størrelse og farve er meget ensartede, og artsbestemmelse beror på næb- og benfarve o.l. Da de tilmed ofte ses på stor afstand, fordi de færdes i flokke og ofte flyver så højt, at de har himlen som baggrund, har jeg måttet lade mange ubestemte: 22. aug. 3, 25. aug. 145, 26. aug. 10, 30. aug. 152, 31. aug. ca. 100 Balboa, 1. sept. ca. 20 Christobal, 1. sept. 1, 2. sept. 15, 3. sept. 8, 4. sept. ca. 30 Miami, 6. sept. 14.

Havterne *Sterna paradisaea* (Arctic Tern)

14. juli 1 ved 35°S, 53°E og 16. juli 1 ved 35°S, 74°E. Jeg så ikke de artsspecifikke kendetegn, men terner af denne type her så langt ude på det åbne hav må have været denne art eller evt. Antarktisk Terne *Sterna vittata*. Langt fra nærmeste land i Atlanten på ca. 49°N, 27°W sås 10. sept. 41 terner i 3 grupper trækkende sydover. Det kan næppe have været nogen anden art end Havterne. Ved 50°N, 15°W sås den 11. sept. 4.

20. juni 1978 sås 48 på ca. 67°N ca. 400 km fra nærmeste land, 22. juni 1 ved 75°N, 17°E og 27. juni 1 ved 67°N 13°E. Ved Magdalenefjord sås 2, ved Longyearbyen 6 og enkelte ved Spitsbergens kyster i øvrigt.

Splitterne *Sterna sandvicensis* (Sandwich Tern)

4. sept. 2 Miami, 12. sept. 4 S for England.

Kongeterne *Sterna maxima* (Royal Tern)

4. sept. 2 Miami.

Toppet Terne *Sterna bergii* (Crested Tern)

27. juli - 14. aug. sås ca. 20 i Sydneys omegn, 21. aug. 2 ved Tahiti.

Damaraterne *Sterna balaenarum* (Damara Tern)

9. juli 4 29°S, 13°E. Ingen andre terner set ved Sydafrika.

Taraterne *Sterna striata* (White-fronted Tern)**Australterne *Sterna nereis* (Fairy Tern)**

Ved indsejlingen til Auckland 17. aug. sås ca. 50 af disse to arter.

Sodfarvet Terne *Sterna fuscata* (Sooty Tern)

22. aug. 116 mellem 16°S, 145°W og 15°S, 142°W, 23. aug. 2 ved 13°S, 137°W og 1 12°S, 124°W, 2. sept. 86 ca. 15°N, 80°W, 3. sept. 15 22°N, 85°W.

Brilletterne *Sterna anaethetus* (Bridled Tern)

3. sept. 1 22°N, 85°W. Sandsynligvis har nogle, der er noteret som Sodfarvet Terne og ubest. terner tilhørt denne art.

Noddy *Anous stolidus* (Common Noddy)**Hvidkappet Noddy *Anous minutus* (White-capped Noddy)**

Disse to arter kunne ikke skelnes. 22. aug. 11 16°S, 145°W, 25. aug. 5 08°S, 123°W, 2. sept. 71 15°N, 80°W, 5. sept. 40 30°N, 76°W.

Blågrå Noddy *Procelsterna cerulea* (Blue-grey Noddy)

21. aug. 1 Tahiti.

Silketerne *Gygis alba* (White Tern)

21. aug. sås ca. 50 par på yngleplads på Tahiti, 22. aug. 29, deraf 6 gange 3 sammen, formentlig par med unge, 23. aug. 2, 25. aug. 15, 26. aug. 4, sidste ved 04°S, 111°W næsten 2000 km fra nærmeste ø.

Alk *Alca torda* (Razorbill)**Lomvie *Uria aalge* (Guillemot)****Kortnæbbet Lomvie *Uria lomvia* (Brünnich's Guillemot)**

Ialt taltes 2.177, ved Spitsbergens kyster taltes ikke. På større afstand kunne arterne ikke adskilles sikkert. Jeg så kun få sikre Alke; ofte kunne man afgøre, at det var lomvie, ikke Alk, og Kortnæbbet Lomvie kunne påfaldende ofte bestemmes ved hjælp af den lyse stribe

på næbbet. Alle, der blev sikkert bestemt N for Norge, var Kortnæbbet Lomvie. Sydligste iagttagelse var 59°N ca. 200 km W for Stavanger, og nordligste i isen på 81°N. Mere end 100 km fra Norges vestkyst sås kun få, men mellem nordligste Norge og Spitsbergen sås mange langt fra land.

Søkonge *Plutus alle* (Little Auk)

1.044 taltes ude til havs mellem 75 og 81°N. Uhyre talrig langs Spitsbergens kyster.

Tejst *Cephus grylle* (Black Guillemot)

14 set ude til havs, men var almindelig langs Spitsbergens kyster. Set nordligst på 81°N og længst ude til havs på 72°N, 15°E.

Lunde *Fratercula arctica* (Puffin)

486 talt langs Norges kyster, i et par tilfælde mere end 400 km fra nærmeste land. Talrig ved Spitsbergen.

Landfugle (Land birds)

Da vi sidst i juni sejlede langs Europas og Nordafrikas vestkyst, var der næsten intet fugletræk i gang, så vi fik ingen trætte trækfugle ombord. Den 28. juni sejlede vi i frisk modvind, og 1 Tamdue forsøgte forgæves at indhente skibet. 30. juni ved 30°N, 14°W sås 1 Lille Regnspove *Numenius phaeopus*. Derefter sås ingen landfugle, før vi 29. aug. N for Galapagos så 3 ubestemte præstekraver, som fløj mod SE. Da vi 2. og 3. sept. sejlede mellem Christobal og Miami, sås 5 små vadere, 13 svaler, 4 spurvefugle og 4 små hvide hejrer. Ud for U.S.A.'s østkyst sås 5. sept. 11 spurvefugle, 9 ænder af krikandetype, 1 ryle og 7 Stenvendere *Arenaria interpres*, 7. sept. 1 Stenvender og 8. sept. atter 1 Stenvender, desuden 22 små vadere af ryletype og ombord på skibet 2 spurvefugle. Syd for England sås 12. sept. 1 Gul Vipstjert *Motacilla flava* og 4 Landsvaler *Hirundo rustica*.

I 1978 kom 1 Tamdue til skibet den 18. juni på ca. 54°N, 04°E og 1 på ca. 55°N, 04°E. De forlod sammen skibet på ca. 57° 30'N, 04°E og fløj målbevidst mod SE. 1 Kvækerfinke *Fringilla montifringilla* ♀ kom til skibet 18. juni på ca. 57°N 04°E, ca. 500 km W for Hanstholm. 1 Stær *Sturnus vulgaris* sås 20. juni på ca. 67°N, 10°E ca. 600 km W for Narvik. 1 Snespurv *Plectrophenax nivalis* sås 22. juni ved ca. 73°N, 20°E flyvende over havet uden at komme til skibet.

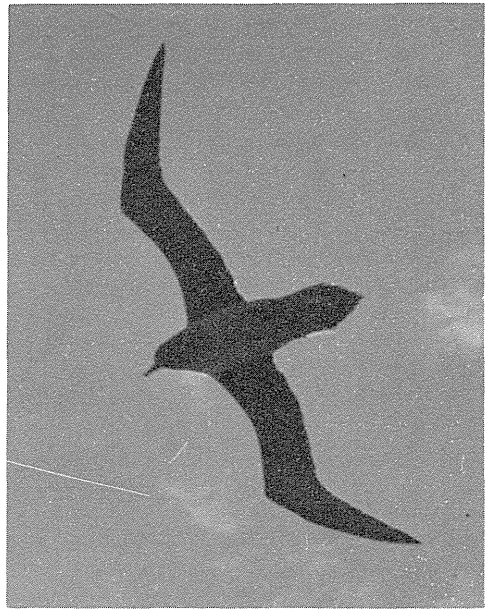
DISKUSSION

I omtalen af vore søfuglerejser (Harris & Hansen 1974) er der gjort rede for vanskelighederne ved at iagttage fugle til søs og ved at sammenligne forskellige resultater, så det skal jeg ikke komme nærmere ind på her. Jeg håber dog, at de her meddelte resultater vil være et lille bidrag til belysningen af problemer som, hvor mange fugle der lever ude over verdenshavene, og hvor de forskellige arter befinder sig, når de ikke er ved deres ynglepladser. Vor viden om disse forhold lader nemlig meget tilbage at ønske.

Det resultat af denne rejse, der undrer mig mest, er det totale fravær af mørke stormsvæler over den enorme strækning fra Guineabugten, til vi nærmede os Galapagos-øerne. Naturligvis kan jeg have overset en del, men store mængder kan der ikke have været. Den uhyre talrige Havløber *Oceanites oceanicus* (Wilson's Storm Petrel), som yngler i Antarktis, hvor det på denne tid er vinter, skulle man dog vente at træffe i stort tal i den sydlige del af Indiske Ocean og farvandene omkring Australien og New Zealand, hvor vi sejlede. Derimod sås i disse farvande en mængde Fregatstormsvæler, hvilken art ikke sås ved Kanariske Øer — Kap Verde, hvor den dog yngler, og hvor vi passerede mod slutningen af dens yngletid. Det var også påfaldende, at der slet ikke blev set Storskråpe i den østlige del af Atlanterhavet; det er dog en art, der er let at iagttage og artsbestemme.

De egentlige havfugle, albatrosser, skråper og stormsvæler, synes fortrinsvis at holde til ved de kolde havstrømme, eller hvor kolde og varme strømme mødes. I områder med høj overfladetemperatur sås yderst få. I sådanne områder fjernt fra land sås i større antal kun visse ternearter, så jeg fik i nogen grad bekræftet, at de tropiske have er havfuglevedens ørkener.

I stedet for som i foran omtalte arbejde (Harris & Hansen 1974) at belyse tætheden af fugle ved at udregne et dagligt gennemsnit pr. observationstime, har jeg foretrukket her at udregne et dagligt gennemsnit for hver 100 km observeret. På rejsen i 1977 sejlede jeg 38 km/t., i 1973 sejlede jeg 40 km/t. og Harris 17,6 km/t. For at sammenligne gennemsnitstallene fra denne rejse med dem fra 1973 skal man altså gange mine fra 1973 med 2,5 og Harris' med 5,7. Efter denne beregningsmåde har Harris set 130 fugle pr. 100 km, mens jeg

Sodalbatros *Phoebastria* sp. Foto: L. Ferdinand.

på min første rejse havde 57, på den anden rejse 30 og på den her omtalte rejse 75 fugle pr. 100 km. Forskellen på Harris' og mine resultater er jo meget stor, og det har naturligvis mange årsager, men den væsentligste er vel nok bedre iagttagelsesbetingelser på et lille, langsomt skib. Men Harris' resultater må nødvendigvis være nærmest de virkelige tilstande, så man må regne med, at mine tal angiver mindre end halvdelen af de fugle, der faktisk var.

En umiddelbar betragtning af tallene i tabel I viser, at der er en beskedent bestand fra Southampton til Kap Verde og en yderst ringe i Guineabugten nordlige, varme del. Omkring Afrikas sydspids, hele vejen til Australien og omkring New Zealand, var der ret mange havfugle, men i det varme vand fra New Zealand til nord for Galapagos var det atter meget sparsomt med havfugle, bortset fra nogle flokke af terner. Det Caribiske Hav og farvandet mellem Bermuda og U.S.A. gav heller ikke imponerende resultater, men sydøst og øst for New Foundland kom endelig de store mængder af havfugle, med dagsresultater på mere end 600 havfugle pr. 100 km.

Under rejsen i 1978 i nordlige farvande fandt jeg langt større tæthed, nemlig ikke mindre end 821 havfugle pr. 100 km i gennemsnit for hele rejsen. Dette må i nogen grad

skyldes, at sejladsen for det meste gik i moderat afstand fra land, oftest nogle hundrede km fra kysterne. Desuden var det i havfuglenes yngletid, så selvom de næppe i almindelighed henter deres føde flere hundrede km fra ynglepladsen, så bevirkede det dog store koncentrationer visse steder ud for det nordvestlige Norge og mellem Nordnorge og Spitsbergen. I Nordsøen og ud for Syd norge var bestandene af mere moderat tæthed.

Den primære årsag til at her er så mange fugle i disse nordlige farvande, er de gode fødebetingelser. Havets mikroflora og -fauna begunstiges af opblandingen af næringsrigt bundvand og samtidig konstant dagslys gennem hele sommeren.

ENGLISH SUMMARY

Seabird transects around the World and from Holland to Spitsbergen

From 27 June till 13 September 1977 I travelled around the World in order to continue my observations on seabirds (see Harris & Hansen 1974). The journey was made with the passenger ship *Australis*, a vessel of 35.000 tons going at a rate of c. 38 kms/hour. Both speed and size of the ship made observation conditions rather difficult. It was hard to find a suitable vantage point and often I had to be content with a view of less than 100°.

The route (fig. 1) was the following: Rotterdam, Southampton, Las Palmas, Capetown, Fremantle, Melbourne, Sydney. Here we had a stop of 18 days before we continued to Auckland, Papeete, Balboa, Miami, and via the New Foundland banks and south of England back to Rotterdam. Itinerary and number of seabirds recorded are given in table 1. The date-line was crossed from W to E and consequently we had two dates on 19 August called 19 Aug and 19 Aug A, respectively.

We spent 52 days, but more nights, on the sea, and totally we sailed 49,200 kms, 15,096 of which I was on the look-out for seabirds. In all I recorded 11,374 seabirds or about 75 birds per 100 kms, but the density varied extremely much from day to day, viz. from 0 to 2,267 in one day, as a matter of fact even more, as I once happened to be on look-out for 4½ days and see just one bird. These figures only represent birds seen on the open sea, all birds seen inshore are omitted.

From 17 till 30 June 1978 a supplementary journey was made from Holland and along the west coast of Norway, past Bear Island, along the west coast of Spitzbergen to the fiord Magdalene fjord and out into the pack-ice at appr. 81°N. On the return journey we called at Longyearbyen and four

places in Norway. This journey was made with the passenger ship *Britannis*, a vessel of 18,000 tons and going appr. 33 kms/hour. We sailed appr. 10,000 kms, 2,300 of which I was on the look-out for seabirds. Sometimes observations were interrupted by fog. Again, only birds on the open sea were counted.

In the species list it is stated how many, where and when I saw the various species of seabirds. In some cases the position has been omitted, as the appr. position may be found in table 1.

The real seabirds, albatrosses, shearwaters and petrels seem to prefer the cold currents, or where cold and warm currents meet. In areas with a high surface temperature very few seabirds were seen, these few mainly being certain tropical terns. Thus it was confirmed that the tropical seas to some extent seem to be the 'deserts' of the seabirds.

In Harris and Hansen (1974) a daily mean per observation hour was calculated, but this time I prefer to give a daily mean per 100 kms observed. On the journey in 1977 I sailed with a speed of 38 kms/hour, in 1973 40 kms/hour and Harris 17,6 kms/hour. In order to compare the figures from 1977 with those of Harris and myself in 1973, Harris' figures must be multiplied by 5,7 and mine of 1973 by 2,5. From this calculation it is found that Harris saw 130 birds/100 kms, whereas I on the first trip saw 57, on the second 30, and on the third (in 1977) 75 birds/100 kms. The difference between Harris' and my counts is significantly great, and there are several explanations for that, one of the main reasons being the better observation conditions on a smaller and slower vessel like that of Harris. For obvious reasons the figures of Harris must be nearer the real number of seabirds, so my figures probably represent less than half the number of seabirds to be expected.

LITTERATUR

Harris, M. P. and Lindhard Hansen, 1974: Sea-bird transects between Europe and Rio Plate, South America, in autumn 1973. — *Dansk orn. Foren. Tidsskr.* 68, 117-137.

Løvenskiold, Herman L., 1964: *Avifauna Svalbardensis*.

Manuskriptet modtaget første gang 17. november 1977.

Forfatterens adresse:
Gentoftegade 41^a, 2820 Gentofte.